

VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Za havíři na Komáří vížku, kde komáři neštípou

GPS souřadnice: 50.6867217, 13.8554111

Praktické informace

Délka trasy: 7 km

Obtížnost: Středně těžká trasa s mírným, ale dlouhým klesáním.

Výlet není možné jet s kočárkem ani na kole. Pejsky vzít můžete, jen pokud je nějak udržíte na sedačkové lanovce. Takže bernardýny a dogy nechte doma. :)

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 100 km ujedete za hodinu a půl. Pojedete po E 55 po směrovkách na Ústí nad Labem a pak na Krupku → až před informační centrum (Infocentrum Hornické krajiny Krupka) v ulici Husitská. Je to přes celé město, v památkové zóně.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: V obci Krupka je parkování zdarma. Zaparkujte v ulici Husitská. S parkováním v památkové zóně je to trochu složitější, ale pár míst se vždycky najde.

Lanovka

PROVOZNÍ DOBA

Letní období od 1. 4. do 30. 9.: denně 8.30–18.30 hodin

Zimní období od 1. 10. do 31. 3.: denně 8.30–16.30 hodin

Odjezd dle provozní doby každou hodinu vždy v půl (8.30; 9.30; 10.30; 11.30; 12.30; 13.30; 14.30; 15.30; 16.30 a v létě 17.30; 18.30).

JÍZDNÉ

Dospělí 170 Kč/1 jízda; 240 Kč tam i zpět.

Děti (5 -10 let) 130 Kč/1 jízda; 180 Kč tam i zpět.

Cyklista 180 Kč/1 jízda.

Pozor na počasí, když opravdu hodně fouká vítr, lanovka nejedí.

WC: v Infocentru Hornické krajiny Krupka

Možnost občerstvení: v Krupce v restauraci na hradě, později v hotelu Komáří vížka u horní stanice lanovky.

Nejbližší další výlet od agentury Velká dobrodružství: [Jetřichovické skály](#), [Pravčická brána](#), [Děčín](#), [Tiské stěny](#), [Děčínský Sněžník](#).

Trasu pro vás prošli: Lucie Nachtigallová s rodinou

Trasu testovali: Alžběta (11 let), Viktorie a František (13 let)

Postřehy dětí:

Bety: „Lanovka jela strašně dlouho a seděla jsem bokem – to bylo nejlepší.“

Fanda: „Byl to sice dlouhý výlet, ale lanovka nás vytáhla na kopec, tak to pak šlo rychle. Nejvíc se mi líbilo jezírko.“

Víki: „Všude jsme viděli doly a dlužny po důlní činnosti. Bylo to moc hezké.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zvedeme vás do míst, která jsou poznamenána staletou těžbou cínových rud. Na naší trase tak budete na každém kroku potkávat štoly a haldy pocházející z dob středověku a raného novověku. Hornická krajina Krupka proto byla jako součást Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří zapsána na Seznam světového dědictví UNESCO. Překrásné je i samotné historické jádro města Krupky – navštívíme tu nedobytný hrad, který měl rád i spisovatel J. W. Goethe. A ve kterém straší! :) (Ne Goethe, normální strašidlo).

Abychom se nesesdřeli, po prohlídce staré Krupky dojdeme k lanovce, která nás vyveze na Komáří vížku. Cestu dolů si pak už jen užijeme, protože potkáme horské jezírko, na jaře a v létě houfy motýlů, maliny, jeřabiny a ostružiny. Takže hlady určitě neumřeme.

Tento výlet vznikl na objednávku města Krupka s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Díky tomu je pro všechny ZDARMA!

Dopis dětem

Ahoj kluci a holky,

dnešní cesta za hádankou povede po svazích hory, která je prošpikovaná štolami. Co se tu kutalo? Rudy. Jaké? To si povíme. Budete hledat tajné obrázky a nápisy na sochách a domech, můžete se vykoupat v tajemném lesním jezírku nebo si zkusit zakouzlit na skále čarodějnic. Stejně jako k našim ostatním výletům jste také k tomuto „hornickému“ dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Jdeme na to:

Výchozím bodem je Infocentrum Hornické krajiny Krupka v Husitské ulici, kde, pokud chcete, nafasujete mapy a informační letáky. Stejně vám ale doporučujeme držet se hlavně naší mapky a žluté (posléze zelené) turistické značky. Je tu totiž značek tolik, že je jednoduché se ztratit. :)

Připraveni? Tak jdeme plnit úkoly!

Rozhlédněte se... Uvidíte překrásné barevné domečky. Najděte modrý dům a napište:

1. Jaký klíč má na sobě modrý dům namalovaný?

Původně stály v ulici příbytky horníků, kteří pracovali v okolních štolách. Jejich bydlení můžeme shrnout do jednoho slova. Bylo především funkční. Nemělo být pohodlné, mělo jen zajistit většinu lidských potřeb, jako jsou teplo, spánek, úkryt před špatným počasím a divou zvěří. A také samozřejmě alespoň nějaký kontakt s rodinou a sousedy. Později si zde vystavěli své hrázděné domy bohatí měšťané a řemeslníci.

Zkuste najít nějaké hrázděné domy. Víte, co je to hrázděný dům?

Hrázděná stěna je konstruována z hraněných svislých a vodorovných trámů zpevněných šikmými vzpěrami. Tato kostra má nosnou funkci. Její volný vnitřní prostor je vyplněn materiálem bez nosné funkce (mazanina, vepřovice, později pálené cihly). Na české území pronikl tento způsob stavění koncem 15. století s německými přistěhovalci. Setkáváme se s ním hlavně v severních a západních Čechách.

Teď už víte, tak hledejte. :)

Dojděte k morovému sloupu. Najděte dva kamenné ptáčky a zjistěte, kterému svatému byl sloup zasvěcen. Jmenuje se tak někdo z vás? Ano? To jsme tedy hodně překvapeni. :)

V tom případě má jmenovec výhradní právo najít budovu bývalé radnice a říct, jakou má domeček barvu. Kterou zeleninu vám připomíná? A ovoce? Nám hrášek a hrušku. :)

Vidíte znak města? Kolik je v něm zvířat?

Pokračujte dolů směrem ke zvonici na levé straně. Nyní už byste měli na pravé straně vidět hrad a hradby s baštou. Bohatě horní město s „ulicovitým“ náměstím pod hřebenem Krušných hor muselo být chráněno opevněnými hradbami. Víte, co znamená horní město? Nazývala se tak města, kde se těžily vzácné kovy jako zlato, stříbro nebo cín a když jich bylo opravdu hodně, prohlásil je král za svá.

Ke královským horním městům patřila za Rudolfa II. Habsburského i Krupka.

Na protilehlém srázu dominuje okolí mohutná zvonice. Je ovšem trochu schovaná za kostelem. Něco si k ní řekneme a pak hned odbočíme do kopce doprava k hradu.

Zvonice stojí ve svahu za kostelem více než 500 let. Vyzváněním se v dávné minulosti oznamovaly všechny důležité události. Ty krupské hlásil zvon pojmenovaný Zuzana. Měl průměr 156 cm, výšku 170 cm a byl ulitý v roce 1490. Na jeho opravu roku 1906 přispěli obyvatelé Krupky, ale vydržel jim jen do první světové války. V srpnu 1916 museli zvon odevzdat a Zuzana byla roztavena na válečnou municí. Úlomek svého zvonu krupští zachránili a i s modelem zvonice je k vidění v Infocentru Hornické krajiny Krupka.

Mezi kamennými zdmi vystoupáte až na hrad. Vstup je zdarma a v místní restauraci dobře vaří, ale doporučujeme se napucnout až po výletě. S plným bříškem se špatně šlape.

To by zvládl asi jen Otesánek.

Znáte pohádku o něm? Co všechno snědl a kdo nakonec všechny zachránil?

Jed jsem, sněd jsem: kaši z rendlíka, ucháč mlíka, pecen chleba, mámu, tátu, děvečku s jetelem, sedláka se senem, pasáka s prasaty, ovčáka s jehňaty... A tebe taky ještě sním!

Vzhůru na hrad!

Podejděte můstek a pak po něm i přejděte. Na hradě jste za tři minuty. Hrad Krupka byl původně postaven jako strážní pevnost králem Janem Lucemburským kolem roku 1320 na ochranu městečka Krupka, cínových dolů a obchodní stezky do Saska. Král později v Innsbrucku daroval celé panství saskému šlechtici Těmovi z Koldic. Těma I. byl významnou osobou na dvoře krále Jana, patřil k jeho rytířské družině a doprovázel ho na výpravách po Evropě. Dnes bychom řekli, že byl králův kamarád. :) Míšeňský rod Koldiců držel Krupku až do roku 1504, to znamená 166 let.

Těma je hlavně dost zajímavé jméno, že? Kdo by se tak chtěl jmenovat? Zkuste si to se svým příjmením.

A jak původní krupský hrad vypadal? Nedobytně. Měl dvě hradní brány, mohutné hradby se dvěma baštami a na jihu štítovou zeď se střílnami. Model pevnosti i s palácem šlechticů je vystavený v Infocentru Hornické krajiny Krupka. V průběhu 16. století se majitelé panství často střídali, žili jinde a hrad chátral. Na konci 17. století z něj zbyly jen ruiny. Tehdejšími vlastníky Krupky byli Šternberkové. Ti chtěli mít pod dozorem těžbu cínové rudy a tak nechali na nádvoří zpustlého hradu postavit budovu pro horní úřad, kam dosadili svého správce dolů. Je to budova dnešního penzionu. Ale to už je jiný příběh. Příběh s názvem Růžový hrádek.

Proč růžový? Budova vrchnostenského horního úřadu byla v 19. století upravena na nóbl výletní restauraci. A u té nemohla chybět zahrada a v zahradě nemohly chybět růže. Růžových keřů tu byly stovky, rostly i na okolních svazích a právě podle nich se začalo krupskému hradu říkat Růžový hrádek. Během svých pobytů v teplických lázních ho několikrát navštívil i Johann Wolfgang Goethe, který si dokonce Krupku nakreslil. Romantiku si zde užívaly i další slavné osobnosti. Třeba manželka Napoleona Bonaparta Marie Luisa, cestovatel a přírodovědec Alexander von Humboldt, pruský král Fridrich Vilém III., císař Vilém I. Pruský, skladatel Richard Wagner, císař Ferdinand I. Dobrotivý nebo polárník Julius Payer. Poslední rekonstrukce hradu byla dokončena v roce 2003, takže z hlediska historie velmi nedávno.

Najděte památník J. W. Goetha a zlatou tabulku (v češtině) na něm.

2. Opište první slovo z předposledního řádku

Víte, kdo byl Goethe? Děti, vy ne... Ale co rodiče? :)

Goethe byl slavný (možná nejslavnější) německý básník, dramatik, filozof, právník, humanista a politik. Rád jezdil do Čech. Během života měl své lásky a múzy, které ho inspirovaly. V říjnu 1806 se oženil s Christiane Vulpiusovou, která bohužel za deset let zemřela. V Mariánských Lázních prožil Goethe již jako starý muž svou poslední lásku se sedmnáctiletou Ulrikou von Levetzow. Setkali se v roce 1821, kdy bylo Goethovi 72 let. Básník požádal o Ulričinu ruku, ale dívka ho na popud své matky odmítla. Goethe vyjádřil své zklamání v básni Mariánskolázeňská elegie. Zemřel ve věku 82 let na infarkt. Mezi jeho nejznámější díla patří Utrpení mladého Werthera a Faust.

Goethe měl Čechy opravdu velmi rád. Po jeho stopách kolem hradu Loket nebo třeba v nedalekých Teplicích vedou další z našich výletů s tajenkou.

Z vyhlídky na hradě Krupka je krásný pohled na České středohoří. Kocháme se Milešovkou, Teplicemi, Ústím, jezerem Milada a dalšími hezkými místy. Která ještě poznáte?

Jakmile se dokocháte, sejděte zpátky pod hrad ke kostelu.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie byl postaven ve druhé polovině 14. století. Několikrát vyhořel a následně byl opravován. A opravuje se pořád. Práce je na něm ještě hodně, ale už jsou hotová mozaiková okna, střecha a uvnitř kazetový strop. Výzdoba včetně oltářů a kazatelny je z konce 17. století. Unikátní je tzv. „svaté schodiště“ se souborem soch *Ecce homo*. Před kostelem stojí socha sv. Jana Nepomuckého. A trochu netradičně také busta nesvatého. I když to asi byl dobrý člověk, který mnohým pomohl prozříti, takže to vyjde tak trochu nastejno. Je to busta (hlava i s kusem poprsí) MUDr. Ferdinanda Arlta, rodáka z Horní Krupky a skvělého očního lékaře, který jako jeden z prvních úspěšně léčil šilhavost.

Najděte zlatou tabulku vyprávějící o kostelu.

Jak se vám to staré písmo čte? Nic moc, že? Zkuste alespoň název. :)

3. Opište první číslovku ze zlaté tabulky

Jak se vám líbí dveře? Kdo první najde lva? A orla?

Minete Hasičské muzeum přímo pod kostelem a v místě, kde je na rohu kostel sv. Ducha, odbočíte doleva. Budete se držet zvláštní oranžové značky, která vás odvede až k lanovce.

Vidíte lebku jelena na domě?

Tak to jdete správně... :)

Teď zapomeňte na paroháče a koukejte hledat na domech sluníčko. Našli jste, sluníčkáři?

Pak tedy vzhůru do **hřbitovního kostela sv. Anny**, který byl vysvěcen už v roce 1516. Do kostelíka chodili všichni obyvatelé Krupky, postavili si ho ze svých peněz a v původní podobě se zachoval dodnes. Od května do konce září je kostel otevřený návštěvníkům, je tady pro ně připravená výstava a průvodce s vyprávěním. Vstupné je dobrovolné. Určitě si prohlédněte náhrobní kameny uvnitř i venku a mrkněte i na dub v zahradě. Je starý přes 200 let a je to jediný památný strom v Krupce.

Podívejte se na kamenný erb nad kovanou bránou. Vyluštíte tajné šifry?

Pokud ano, napište nám na veldo@veldo.cz. Jsme napnutí jak kšandy! :)

Za kostelíkem vstupte vrchní ulicí do zákazu vjezdu a uvidíte směrovku k lanovce. Ničeho se nebojte, jděte stále rovně z kopce, i když značku nevidíte. Důležité je dojít na koleje. Ty v klidu přejděte. Nemusíte se strachovat, vlaky tudy už léta nejezdí.

Pěšinka vás povede několik minut podél trati po žluté turistické značce a pak vás zase převede přes trať zpátky. Za červenobílým plůtkem začnete stoupat doprava do kopečka, kde byla na skalním ostrohu koncem 18. století vybudována křížová cesta se čtrnácti zastaveními. Kdysi dávno tu prý žil v jeskyni poustevník! Pod Kalvárií je barokní kaple s Božím hrobem. My u kaple začínáme. Jdeme křížovou cestu pěkně pozpátku. :)

Na vrcholu na nás čeká sousoší, které tvoří sochy Panny Marie a sv. Jana Evangelisty po stranách a s Ježíšem na kříži uprostřed.

Kdo je kdo?

Teď se podívejte na sochy z druhé strany a zkuste přečíst letopočet. Třetí číslovka je podle vás co? :)

Scházíte po křížové cestě. Dokutálíte se k parkovišti a opět uvidíte směrovku k lanovce. Za pár minut jste přímo u ní. Jezdí vždy v půl, tak snad není 35 a nebudete čekat dlouho.

Podívejte se na dům pod lanovkou. Vidíte na něm anděla? Co má na krku? Jaký tvar má horní část toho předmětu? A kde ho najdeme u vás na těle? :)

Dvousedačková **lanovka** s celoročním provozem vás z centra Krupky dopraví za 15 minut na vrchol Komářův hůrky, kde se v blízkosti stanice nachází hotel Komářův vížka s vyhlídkovou restaurací. Za jasného počasí a při dobré viditelnosti lze z terasy dohlédnout až na vrcholky Krkonoše. České středohoří budete mít jako na dlani.

A teď POZOR! Právě jste se svezli lanovkou, která je svého typu VR 101 jediná na světě! Nikde jinde už stejná nejezdí. Lanovka v roce 2022 oslavila 70 let provozu. V Krupce ji mají rádi a říkají jí „lanová dáma“. Tak jí dáme slovo, aby nám o sobě něco pověděla.

„Dovolte mi, abych se vám představila. Říká se mi lanovka z Krupky na Komářův vížku, ale mé celé jméno je: lanová dráha Bohosudov-Kněžičtětě, osobní visutá jednolanová dráha oběžného systému s odpojitelným uchycením dvoumístných sedaček. Visutá sedačková znamená, že jsem nekolejová a že mé sedačky jsou zavěšené na jednom nosném laně, které je zároveň lanem tažným. S délkou 2 348 metrů jsem nejdelsí jednoúseková lanovka ve střední Evropě. Nezapomeňte se se mnou vyfotit a zase se prosím vraťte, já tu budu čekat!“

A jste na vrcholu! To jsou panoramata, že? :)

I když směrem do Německa je to trochu hezčí...

Všimli jste si **Velké pinky**? Že nevíte, co to je? Je to ta obrovská propadlina kousek pod hotelem. Vznikla částečně povrchovou těžbou a částečně pozdějším propadem vyrubaných prostor starých štol z 15. a 16. století a je hluboká 75 metrů!

U vyhlídkového místa začíná zeleně značená cesta do **Krupky**.

Jak to bude dál? Najděte rozcestník, který zamotá hlavu i opravdu zkušeným výletníkům! :)

Poradíme si a poradíme i vám. Nic nás nezastaví.

Budete se držet zelené turistické značky, půjdete dolů směrem ke Kotelnímu rybníku.

Teď ovšem ještě najdete hunt. Ano, Hund s d na konci je německy pes. Ale hunt s t na konci je hornický výraz pro důlní vozík. :)

4. Který kov se získával z rudy, která se zde těžila?

Takže stojíte před hotelem, zády k huntu. Nalevo je restaurace, tam nejdete :). Jdete doprava kolem lanovky po pěšině vlevo, ne po asfaltce. Po levé ruce se budou točit velké vrtule dvou větrných elektráren. Odsud až do Krupky se budete držet naučné stezky, což má dvě výhody: stezka vás nejen provede nádhernou krajinou, ale zároveň vás něco naučí. A to není nikdy k zahazení. Učit se při cestování (ideálně za pochodu) ostatně doporučoval už nejproslulejší český pedagog J. A. Komenský. Pokud k tomu přičtete i fakt, že stezky nebývají příliš dlouhé, jde o úžasné trasy rodinných výletů. **Naučná stezka Po stopách horníků** je skvělým příkladem. Její část využijeme pro náš výlet. Je značená červenými symboly hornických kladívek.

Kráčíte z kopce, všude kvetou louky a létají motýlci (pokud nejdete v lednu :)). Za ohradou už je Německo. Zastavíme se až u křížku.

Nepřetržitě se můžete kochat krásnou přírodou. Fojtovická pláň napravo od vás vyniká množstvím horských rostlinných druhů. Rostou zde například koniklec německý, suchopýr, koprník, arnika, hvozdík lesní, náprstník červený a vzácně i lilie cibulkonosá. Na vlhkých loukách se daří upolínu, oměji, kosatci sibiřskému a prstenci májovému. Ze zvíře zde žijí zajáci, skorec vodní, jeleni, srnci a divoká prasata.

Víte, co je skorec? Kdo řekl, že žába? Tak ta to není, Jiříčku. :)

Skorec vodní je právem označován za zvláštnost mezi našimi ptáky. Tmavohnědý skorec upoutá nápadnou bílou náprsenkou. Jako jediný pěvec dokáže obratně plavat, potápět se a vyhledávat potravu na dně vodního toku. Pod vodou loví vodní hmyz, larvy, červy a příležitostně i drobné rybky. Při shánění potravy je schopen poodvalit i na dně ležící kameny. Dokáže se potopit několikrát za minutu a zůstat pod vodou i pár vteřin. To vše činí bez ohledu na roční období a tak můžeme v zimě spatřit působivé přesuny skorců ve vodě pod ledem.

Třeba nějakého skorce za chvíli uvidíme u Kotelního jezírka. A když ne skorce, tak určitě aspoň tu žabu! :)

Nyní se ovšem zastavíme u kříže.

Goldammerův kříž byl postaven Franzem Eichlerem z Fojtovic po roce 1785. Podle pověsti byl kříž vztyčen v souvislosti s téměř tragickou událostí. Jednoho z rodiny Goldammerů totiž překvapila při procházce po pláních mlha, v níž se ztratil. Blížící se noc činila jeho zamlžené vyhlídky ještě beznadějnějšími. V život ohrožující situaci si prý vzpomněl, jak je třeba v podobných chvílích jednat. Začal chodit ve zvětšujících se kruzích a po několika hodinách šťastně dorazil do vsi.

5. Co má Ježíš napsáno nad hlavou?

Abychom se neztratili i my, couvneme o deset metrů zpět před křížek a vydáme se doprava do lesa směrem k závoře a turistické značce. Zde cesta odbočuje a lesem klesá ke **Kotelnímu rybníku** (jezítku). Držte se červených kladívek, projděte lesem a asi za 15 minut vás k jezírku odvede Unčinský potok, který zurčí vedle vás.

A víte, proč se hora jmenuje po bodavém hmyzu?

Pověst říká toto:

Za dávných časů žil v lesích na kopci loupežník. Za dne, kdy lidé pracovali, chodil do údolí a bral, nač přišel. Jednou ukradl

chudé ženě kravičku z chléva. S pláčem se jí vydala hledat. Cestou úplně náhodou potkala starou čarodějnici, která se vyznala v tajemných kouzlech. Když slyšela, co se ubohé stařence přihodilo, švihla čarovným proutkem a silným hlasem zavolala do lesů: „Aby tě, zloději hanebný, komáři k smrti uštípali, ještě než na vrchol hory dojdeš!“

V tom okamžiku, kde se vzalo, tu se vzalo, přiletělo obrovské hejno komárů a vrhlo se na lupiče. Díky komárům měla stará žena zpět svou krásu, lidé pokoj od loupežníka a hora nové jméno.

Krvežíznivých komárů ani čarodějnice se ale bát nemusíte. Pověst je jen pověst, ve skutečnosti nemá název kopce s komáry nic společného. Vznikl z chybného přepisu a překladu starobylého německého pojmenování Muckenberga, jehož význam se pojí k těžbě cínové rudy.

A jsme u Kotelního jezírka! Je ukryté mezi stromy na dně „údolí“ sevřeného prudkými skalnatými svahy. Původ jezera není známý, o jeho vzniku existuje několik verzí. Mohlo vzniknout sesuvem, mrazovou erozí v místě vyššího zamokření, působením ledovců nebo dokonce jako sopečný kráter.

Kolem jezera rostou maliny, je to tady hezké a udržované. Výletníci tu najdou pěkné odpočinkové místo s lavičkami a zastřešeným moem nad hladinou, kterou zdobí růžové lekníny. Voda je chladivá, ale v horkém létě láká k příjemnému vykoupaní. Je zde také Otušilecké centrum. Aby se otužilcům lezlo do mokrého zimava snáze, mají tu vybudovaný pozvolný přístup do vody i místo na převlečení. A protože i otužování je věda, nechybí ani informační panel, jak na to. Počty umrzlých na něm ale uvedeny nejsou...

V noci se tu dějí podivné věci. Podle pověsti se z jezírka vynořuje ženská postava v bílých šatech se závojem a smutně zpívá. Zjevení je prý duch mladé nevěsty, dcery bohatého sedláka, který nepřál její lásce s chudým pacholkem ze mlýna. Zavolal na něj verbíře a ti ho ve svatební den odvedli na vojnu. Dívka se ze žalu utopila v jezeře. Ten, kdo její zpěv uslyší, se prý také svatby nedočká.

Takže bychom koupačku vlastně asi ani nedoporučovali. Aby vás někdo nezatáhl za nožku a nestáhl pod hladinu. :)

6. Jak se jmenuje pohádková bytost - víla -, která se zjevuje v blízkosti rybníků?

Antonín Dvořák podle ní napsal slavnou operu. Zkusíte zazpívat její nejslavnější árii?

*Měsíčku na nebi hlubokém,
světlo tvé daleko vidí.
Po světě bloudíš širokém,
díváš se v příbytky lidí.*

*Měsíčku, postůj chvíli,
řekni mi, kde je můj milý.
Měsíčku, postůj chvíli,
řekni mi, řekni,
kde je můj milý.*

Pokračujte zvesela po zelené značce z kopce, za chvíli vás čeká trochu ufuněné stoupáníčko na Holý vrch. Všude kolem jsou vidět pozůstatky těžby – různé haldy, odvaly a divné jámy, kterým se, jak už víte z Komárky, říká pinky nebo propadliny. Nacházíte se totiž v bývalém důlním revíru Knötel. Rozkládal se v prostoru kudy dnes jezdí lanovka na Komáří vížku. Cínová ruda se tu dobývala více než 600 let. Za druhé světové války se začalo s těžbou molybdenitu a draselného živce. Hlavní štolý Večerní hvězda, Václav, Barbora a Prokop byly prohlášeny kulturními památkami. Těžba skončila roku 1956.

Stále jdeme lesem po naučné stezce, chvíli do kopce, chvíli zase z kopce.

Ještě kus před tím, než budete podcházet lanovku, narazíte poblíž štolý *Barbora* na **propadlinu Zwickenpinge**, která zde existovala již začátkem 16. století. Dnes je už poměrně zarostlá, ale pod ní, u cesty napravo, uvidíte haldu nebo spíše její zbytek. Halda je hromada vytěženého materiálu (takzvané hlušiny), který se nehodil k dalšímu zpracování. Prostě šutry bez cínu :).

O něco výše v kopci, napravo u bývalé štolý Prokop, bychom našli **Prokopský peň**. Jedná se o místo, kam chodí sběratelé

minerálů. Vyskytuje se zde běžný fialový fluorit, modrozelený až světle zelený apatit, kasiterit s černými krystaly či oranžovočervený florencit.

Takže... můžete zkusit štěstí a nějaký ten minerál si najít. Ovšem opatrně a pozor na kotníky. Terén není zrovna ideální.

Mineme dřevěný srub – a jsme u *Barbory*. Kdo ji najde první?

Štola Barbora je pojmenovaná podle patronky všech horníků, svaté Barbory. Práce ve štolách byla nebezpečná a velmi těžká. Havíři potřebovali věřit v nějakou „vyšší sílu“, která by je ochránila a tak prosili svatou Barborku, aby při nich v temném podzemí stála.

Kromě cínové rudy se tu těžil i molybdenit.

Víte, co je to molybdenit?

Minerál. Modrošedý, silně kovově lesklý, neprůhledný a velmi měkký (píše po papíru). Molybden se používá k výrobě oceli, v elektrotechnice a při tvorbě chemicky odolných slitin. Z jeho sloučenin se vyrábějí barvy a maziva, léčiva a také jsou potřebné při zpracování ropy.

Zkuste říct pětkrát po sobě molybdenit a u toho dělat dřepy. Kdo to dokáže? :)

Štoly jsou tu v okolí na každém kroku, v krupských revírech jich je celkem 164! Hloubily se tu už od 14. století. Zpočátku je horníci kopali z povrchu, dělali velké a hluboké jámy až narazili na žílu s cínovou rudou. Do skály pak podél žíly razili štoly a horníckými kladivky z ní rubali (vytloukali) rudu. Hrozná dřina, že? Další štoly revíru Knötel, kterým procházíte, jsou třeba Gewelbter, Starý Vendelín, Večerní hvězda, Václav nebo Naděje.

Důl Regina je zajímavý tím, že jej v roce 1813 navštívil J. W. Goethe. O tom jsme již dnes mluvili.

Vzpomenete si, kdo to byl? Ano, německý básník a spisovatel. Málokdo ale ví, že se zabýval také geologií a mineralogií. Minerály hledal a sbíral i tady v Krupce. Jeden vzácný je po něm dokonce pojmenovaný – goethit. Ve své sbírce měl nakonec celkem 17 800 kamenů!

Teď už budeme jenom klesat. Podejdeme lanovku a šupajdíme kolem domečků stále dolů.

V ulici Na Knetlu najdete ceduli CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST a zazvoňte na zvoneček. :)

O kousek níž narazíte na naučnou tabuli. Najdete na ní skřítko? Víte, kdo to je? To je permoník.

Permoník je skalní skřítek střežící podzemní poklady. A dohlíží také na práci horníků. Věřili na něj havíři ve všech hornických oblastech. Bývá nejčastěji zobrazován v kápi, kamaších a s kahánkem v ruce. Setkání s ním si horníci vykládali různě, někde jako předzvěst neštěstí, někde jako znamení nálezu bohaté žíly. Každopádně bylo nutné skřítko pozdravit hlasitým Zdař Bůh! Havíři si pomoc a ochranu permoníků jistili malými dárečky, například jim vždy nechávali pár drobků z jídla, které si do podzemí nosili.

S hornictvím se teď rozloučíme. Další zajímavosti o havířích a těžbě cínu jsme si nechali na náš druhý krupský výlet s tajenkou, který má název Za permoníky a pramenem Štěstí do Krupky. :)

Teď se budeme věnovat jiným zajímavým věcem.

Zastavíte se až u naučné tabule PTÁCI. Najděte sýkorku a napište...

7. Jak se řekne sýkorka německy?

Domky přibývají, z hor pomalu scházíme do údolí.

Věděli jste, že Krušné hory vznikly kadomským vrásněním koncem starohor a počátkem prvohor? Rozkládají se podél česko-saské hranice v pásmu o délce 130 km a šířce 40 km. Jak se jmenuje nejvyšší hora?

Je to Klínovec a měří 1244 m.

Sopečná činnost v minulosti přinesla Krušným horám bohatý výskyt kovových rud a léčivých pramenů, které daly vzniknout lázním v Jáchymově, Klášterci nad Ohří či Teplicích. Jejich název je odvozen ze staročeských slov krušec nebo-li

rudný kámen a krušit nebo-li drtit. Napadne vás pro hory jiný název? Třeba Drtirudy? Nebo...

Je tady krásně, že? :)

Pozor, potichoučku se blížíme k tajemnému místu – napravo můžete vidět Hexenstein, česky Čarodějnické kameny. Bývalo to prý oblíbené sletišť čarodějnic. O Filipojakubské noci 30. dubna se tu srocovaly čarodějnice a pořádaly sabaty (něco jako plesy či bujaré tancovačky, prostě reje a rejdy). Tak praví legendy.

Jak vlastně tradice „pálení čarodějnic“ vznikla? Podle lidové víry získávají čarodějnice a zlé kouzelnice v noci před svátkem svatého Filipa a Jakuba zvláštní moc. Přilétají na košťatech na své tajné slety a škodí lidem i dobytku, třeba tak, že kravám odebírají mléko.

Vznikly proto různé tradice a obyčeje na zabezpečování domů a ochranu majetku. Lidé se proti zlé moci bránili různými „magickými úkony“. Prahy se pokrývaly čerstvou travou, jejíž stébla musely čarodějnice spočítat, teprve pak mohly dít. (Což byla dost účinná ochrana, protože ježičeny bývaly prý v matematice velmi slabé). Všechna stavení včetně chlévů se vykrápěla svćenou vodou a na místa, kudy by mohlo zlo proniknout do domu, kromě prahů třeba k oknům nebo ke krbu, se pokládaly posvěcené předměty. A už se dostáváme k tomu pálení... Jedním ze zavedených ochranných zvyků bylo také večerní pálení košťat. Lidé přinesli všechna stará košťata (ale žádné smetáky, jak vypadají dnes, tenkrát se používala pometla, tedy košťata svázaná z proutí), naházeli je do ohně a jejich oharky pak metali směrem k obloze. Tím ukázali čarodějnicím, že jim zničili jejich dopravní prostředky, takže s létáním mají smůlu :). A právě tomuto zvyku se říkalo pálení čarodějnic.

Znáte nějakou pohádku o čarodějnicí? Kdo si vzpomene? Co třeba ta večerníčková Malá čarodějnice nebo čarodějnice z Perníkové chaloupky.

A jak se jmenuje cestovatelka z říše pohádkových bytostí, která se k nám do světa může dostat v podobě sovy a zpět přes studnu? Napovíme, že je trochu naivní, kouzlení jí moc nejde a její tatínek je netopýr. A že když má zůstat 300 let po škole, tak pak se začnou dít věci. Už víte? :)

Kolem nás jsou mraky ostružin, zástavba houstne a objevují se také pejsci a ovečky. Téměř na konci procházky na nás za plotem štěká a vrčí obrovský středoasijský pastevecký pes. Vůbec se ho nesnažte pohladit, mohl by vám ukousnout prsty! Fakt.

Ještě poslední sešup – a už vidíme první hrázděné domy a komín. Jsme v Krupce v místech, kde býval pivovar. Hrozně důležitá budova. Právo vařit pivo měli jen ti nejvýznamnější a nejbohatší měšťané. Nazývali se právovárečníci. Pár se jich pokaždé domluvilo, složili se na suroviny, pozvali sládku, zavřeli se v pivovaru, vařili pivo a ochutnávali. Co z ochutnávky zbylo, stočili do soudků a šli zvesela domů. Vidíme, že tatínkům se lepí jazyk na patro. Tak vás nebudeme dál trápit. :) Máme vylušťeno. Z tajenky na nás kouká divné slovo, ale nebojte se, je správně. Latinsky totiž znamená cín, o kterém je téměř celé dnešní vyprávění. A my už víme, že Krupka a cín patří k sobě.

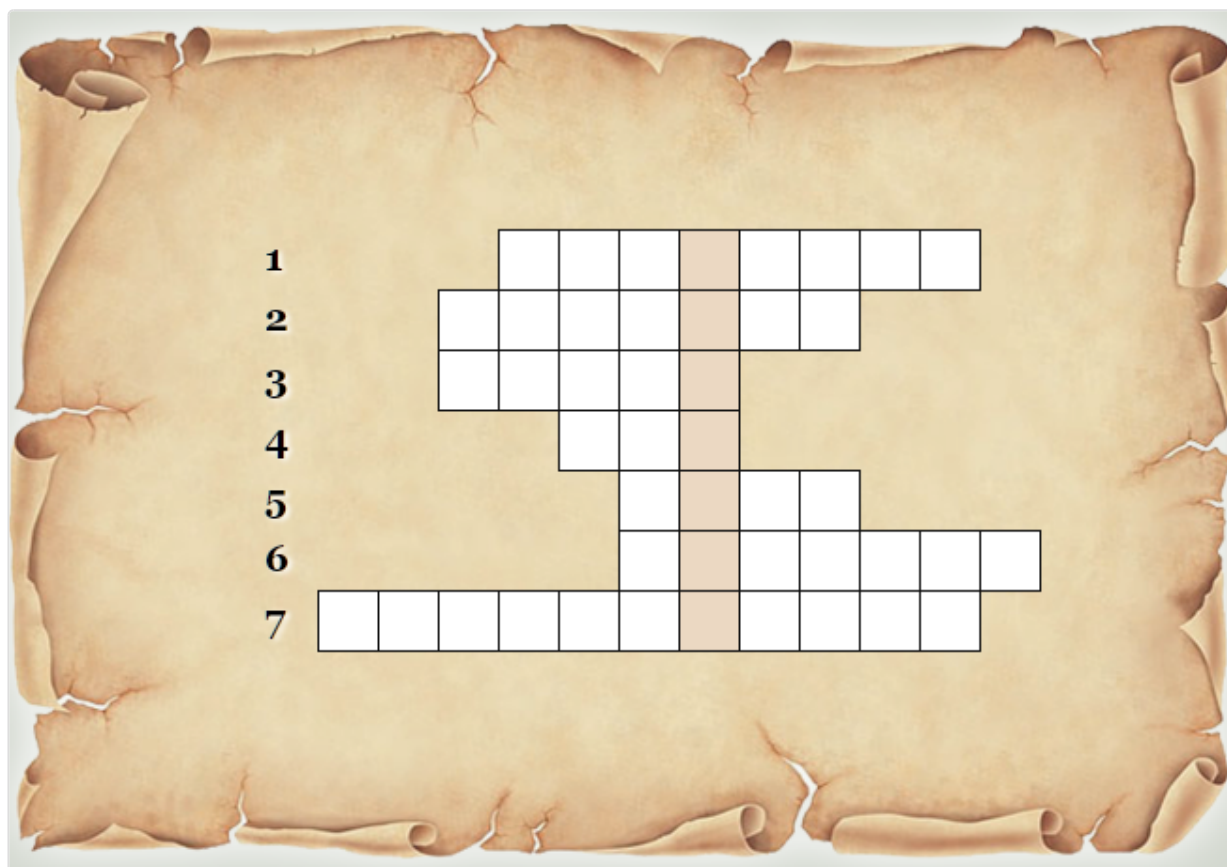
Cín je měkký kov stříbrošedé barvy, známý lidstvu již od pravěku. Slitina mědi a cínu totiž tvoří bronz. A ten zase utvářel dějiny :). Cín má nízký bod tání, je dobře kujný tedy zpracovatelný kovářím a odolný vůči korozi. Dříve se z něj vyrábělo nádoby, přístroje, svíčky nebo hračky a pamětní medaile. Dnes nachází využití při výrobě korozivzdorné oceli a jako pájecí kov v elektrotechnice.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou **Za havíři na Komáří vížku, kde komáři neštípou**

líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

Otázky k tajence

1. Jaký klíč má na sobě modrý dům namalovaný?
2. Opište první slovo z předposledního řádku
3. Opište první číslovku ze zlaté tabulky
4. Který kov se získával z rudy, která se zde těžila?
5. Co má Ježíš napsáno nad hlavou?
6. Jak se jmenuje pohádková bytost?
7. Jak se řekne sýkorka německy?

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail veldo@veldo.cz. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.